

AZERBAYCAN'IN “NAĞME DOLU YÜREĞİ” REŞİD BEHBUDOV

“Bakü'den Ankara ve İstanbul'a yürek dolusu selâm getirdim!”

1915 yılının soğuk bir 15 Aralık gününde, şöhreti doğum yeri Tiflis'ten bütün dünyaya yayılacak olan bir çocuk dünyaya gelir. O çocuğun ismi, Reşid Behbudov'dur. Sesiyle Azerbaycan bayrağını bütün dünyanın semalarında dalgalandıracak ve Reşid Behbudov ismini ebediyete armağan edecektir.

Hanende Mecid Behbudalı ve Firuze Hanım'ın oğlu olan Reşid Behbudov, daha küçük yaşlarında güçlü ve kadife gibi sesiyle okul korolarının vazgeçilmez solisti olmuştur. Askerliğinden sonra, Ermenistan Caz Orkestrasında solistlik yapmış, Moskovaya ve ardından Kırım Cephesine yollanmıştır. 1989 yılına, yani ölümüne dek, Sovyetler Birliği dönemi Azerbaycan'ında devlet sanatçısı sıfatıyla, sayısız mükâfata layık görülmüş, 1945 yapımı Arşın Mal Alan filmindeki başrol oyunculuğuyla daha çok sevilmiş, Stalin ödülünü almaya dahi hak kazanmıştır.

Alemin bütün bülbülleri, dahi sanatkâr Reşid Behbudov'un o şirin sesine katkıda bulunmuştur adeta. Öyle ki, bu dahi sanatkâr sadece Azerbaycan Türkçesinin tatlı ahengiyile kulaklarımızın pasını silmekle kalmamış; Türkiye Türkçesi, Farsça, Rusça, Hintçe, Urduca, Talişça, Bengalce ve Portekizce dillerinde şarkı seslendirmiştir. Onun musiki yolculuğu, orkestralı bir seyyah misali, Türkiye'den tüm Sovyetler Birliği ülkelerine, İran'dan Çin'e, İtalya'dan Mısır'a ve nice yerlere dek sürmüştür. Mikrofonsuz şarkı söyleyecek güce sahip olan sesi ile,

sahne hakikaten devleşmiş, devleşmiş ve insan suretinde bir bülbül ahengini yakalamıştır.

İşte Azerbaycan'dan cihana bir bülbül sesini bahşeden bu dahi sanatkâr Reşid Behbudov, her kardeş Türkiye Türk'ünün de kulağına, hayatının bir evresinde mutlaka çalınmıştır. Gönülleri bir, milletleri bir olan bu iki kardeş Oğuz Türk'ü cumhuriyet, zaten her vakitte birbirlerinin tatlı aksanlarıyla söyledikleri türküleriyile, şarkılarıyla yaşamlarını sürdürmüşler ve bundan haz almışlardır. Çünkü, millet ve medeniyet birliğinin, dilde ortaklıktan sonraki en büyük ispatı, şüphesiz ki sanatta ve zevkte ortaklıktır. Tam da bu sebeplerle, belki bir grup Türk, bir akşam vakti yemyeşil otlarda oturmuş, dostlarıyla İstanbul Boğazını seyre dalmışken, hepsinin gönlüne bir bülbül sesi, Reşid Behbudov'un sesi ve Azerbaycan Türkçesinin o hoş ve şirin ahengi çalınmıştır. O vakitte, can Azerbaycan'dan Türkiye'ye, aziz şehir Bakü'den Yedi Tepeli Şehir İstanbul'a bir gönül köprüsü kurulmuştur. Bütün Türklüğün gönülleri, o şarkıda ve seste yekvücut olmuştur. Gönüller Hazar'dan İstanbul Denizine, İstanbul denizinden Hazar'a dalgalanmış, dalgalanmış da durulmuştur.

Türkiye Türklüğünün, Azerbaycan mahnılarına olan düşkünlüğünü göz ardı etmemiştir elbette Reşid Behbudov. Çağrıya kulak vererek, 1961'de Türkiye'de bir konser vermiş, bu kez Türkiye şarkılarıyla da herkesi büyülemiştir. Türkiye gazetelerinde boy boy Reşid Behbudov ve dostlarının fotoğrafları basılmıştır. Türkiye'deki Azerbaycanlı göçmenler de vatan hasretiy-

le bu konsere çok sevinmiş ve konsere akın etmişlerdir. Behbudov, bu sevgiye kayıtsız kalır mı? Kendi bestelediği "Bakü, İstanbul, Ankara" şarkısıyla konsere başlamış ve o anda Azerbaycan ve Türkiye toprakları yekvücut olmuştu adeta. Sahneden seyircilere: "Bakü'den Ankara ve İstanbul'a yürek dolusu selam getirdim!" diye hitap ettiği zaman, seyircinin bitmek tükenmez alkışları bütün dünya Türklüğünün kulaklarını çınlatacak bir boyuta gelmiştir. Reşid Behbudov, bu konserde Azerbaycan şarkıları yanında, "İncecikten Bir Kar Yağar, Helvacı, Unuttun Beni Zalim" gibi Türkiye şarkılarıyla dinleyenleri mest etmiştir. Salon, "Yaşa, var ol!" nidalarıyla inlemiş, Reşid Behbudov söze girmekte dahi güçlük çekmiştir.

Bu konserin kaydına ve Reşid Behbudov hakkında yayınlanmamış çok değerli belgelere de Kamil Şahverdi Bey sayesinde ulaştım. Kendisi, Reşid Behbudov ve sevimli eşi Ceyran Hanım'ın sanatçı kızları Reşide Hanım ile evli ve aynı zamanda Reşid Behbudov Vakfının yöneticiliğini yapıyor. Özellikle sosyal medya platformlarında, Reşid Behbudov'u tanıtmak için çok mühim faaliyetler yürütüyor. Reşid Behbudov adı altında kurulan resmi kanalda paylaşılan şarkılar, Türkiye ve Azerbaycan halkı tarafından büyük ilgi görüyor. İşte sözünü ettiğim Türkiye konserinde de, Reşid Behbudov sırasıyla; "Sevgilim,

Azerbaycan, Arşın Mal Alan, Solgun Durma İsteklen, Aman Be Gülizar Canım Be Gülizar ve Ağaçta Leylek şarkılarını seslendiriyor. Konseri ise, piyano eşliğindeki şu müthiş sözlerle nihayete erdiriyor:

"Karşınızda Azeri oğlu Reşid,
Dostum benim, mahnımı dinle işit,
Azat, hoş baht ellerimin, sana, bu vatana gönderdiğim
sözleri işit!

İstanbul, İstanbul, Ankara!
Bakü'den, ben buraya,
Yüreğim dolusu,
Getirdim selam...!
Bu dünyada, dostum, var olsun barış!
Çiçeklensin, yeryüzü karış karış!
Dağ başından geçsin duman,
Güle güle azat eylesin, hoş baht insan...!"
Reşid Behbudov, seyircilere ve Türkiye'ye bir duygu fırtınası armağan ederek, şöyle veda ediyor:

"Aziz dostlar; sağ olun, var olun! Bahtiyar olun, bahtaver olun! Azerbaycan'ın güzel nağmelerini yadınızdan çıkartmayın! Hüdahafız, hüdahafız (Allah'a emanet olun!)"

Adeta büyülenerek ve Reşid Bey'in ailesine minnettar kalarak dinledim bu ses kaydını, hem de defalarca... Çünkü; sanatın, yüce bir sesin ve kaliteli bir orkestranın

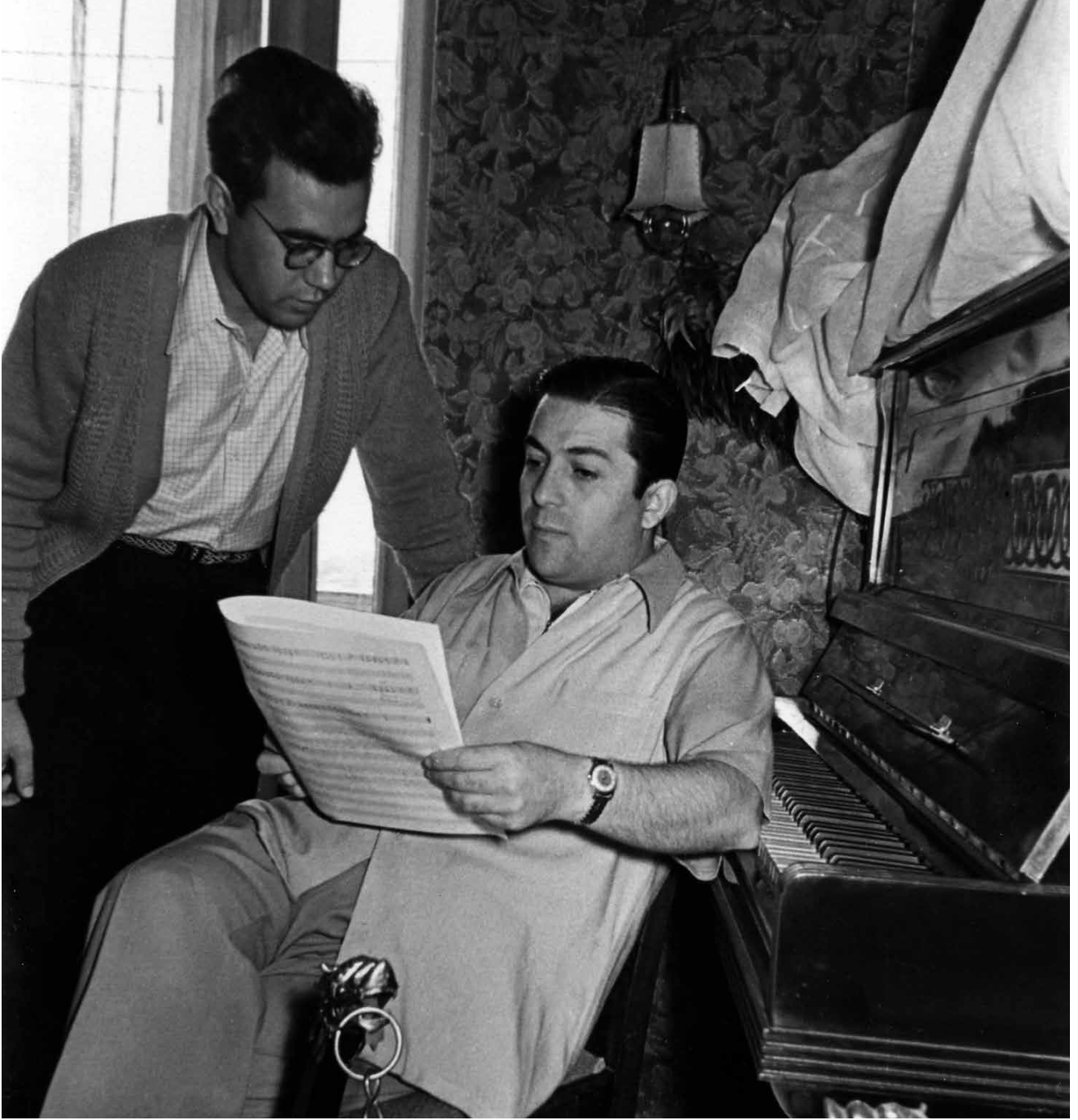

böylesine ahenk içinde bulunduğu konserler, benim fikrimce, nadirdir. Ancak ulu sanat dehaları, sanatın zirvesine bu denli ulaşabilirler. Konser kaydında, özellikle Türkiye şarkılarındaki nağmelerde, yer yer Zeki Müren sesinin latif etkileyciliğini yer yer ise Münir Nurettin Selçuk'un melodilerini duyar gibi oldum. Türkiye'de, 1961 yılında, sanki Azerbaycanlı dahi sanatçımız Reşid Behbudov'un sesinde, bizim Türkiyeli sanat güneşlerimizin de ruhu birleşmişti. Doğrusu, Reşid Behbudov Türkiye'de doğsa, çağdaşı olan Zeki Müren ile nasıl işler yaparlardı, benim için hep bir merak konusu olmuştur. Bu konser, aynı zamanda beni, türlü duygulardan türlü düşüncelere savurdu; durdu. "Sevgilim" i dinlerken kemanın ahengi ve şarkının lirizmiyle tatlı bir aşkın nağmeleri canlandı yüreğimde. Hemen ardından, "Azerbaycan" şarkısıyla vatan sevgisi harmanlandı yüreğimde. Hazar'ın mavi sularının sesi ile serinledim. "Arşın Mal Alan" notaları yükselirken salonda, ilk Azerbaycan komedisi "Arşın Mal Alan" filmini ve usta bestekar Üzeyir Hacıbeyli'yi hatırladım. Türk şarkılarında, "Ah, şimdi Zeki Müren ve Münir

Nurettin Selçuk gibi sanat dehalarımız ile düet yapıyor olmalıydılar!" diye hayıflandım. Uzun lafın kısası, bu konser hakkındaki edebî düşüncelerim, Reşid Bey'in sanatını Türkiye'ye tanıtmak için ayrı bir makale konusu oluşturacak kadar yoğunudur.

Aynı zamanda, Reşid Behbudov'un Nihat Osmanov aranjesindeki "Bulgar Türküleri" adı altında seslendirildiği kayıtlara ulaştım. Bu kayıtlarda; bizim Erzurum veya Azerbaycan yöresine ait bildiğimiz "Ha Bu Diyar'ı", Tekirdağ yöresinden diye kaydettiğimiz "İnce Giyersin İnce'yi", Sivas-Kayseri-Gaziantep şehirlerimiz tarafından benimsenmiş "Kaleden İniş Mi Olur" ve Elazığ yöremizden "Sigaramın Dumanı" adlı türkülerini dinledim. Kayıtlardaki "Merdivenden İnsene" türküsü ise, Türkiye kaynaklarında "Bulgaristan, Kırcaali" yöresine ait gösterilen yegane eser. Reşid Behbudov'un bütün türkülerini ne denli latif, güçlü, büyüleyici bir seste ve hoş bir Türkiye aksanıyla ifa ettiğini ise, sanırım artık belirtmeme gerek yok. Fakat burada belirtilmesi gereken en önemli husus: Bulgaristan Türklerinin sahiplendiği türkülerini, başta Türkiye ve

1950'ler. Reşid Behbudov, Bulgar Türk besteci Nihat Osmanov ile Bakü'deki evinde

Azerbaycan olmak üzere bütün Türk Dünyasının benimsemiş olmasıdır. Çünkü soyu soppu bir, tarihi bir, dili bir olan Türk milleti, dünyanın neresinde olursa olsun, birbirinden habersiz şekilde dahi, sanat ve kültür olgularında da birlik içinde olmuştur. Aynı sözlere, aynı besteye sahip anonim bir eseri, çok ufak farklar ile, birçok Türk yurdunda işitmek mümkündür. Bunu bir kez daha anladım! Yine bu durum da, yazımın konusunu meşgul eden Reşid Behbudov ve Azerbaycan Musikisi gibi değerli kültür ha-

zinelerimizin, birlik ve beraberliğimizde ne denli etkili bir araç olduğunu göstermeye yetecektir.

Açıkça görülüyor ki, Türkler tek bir şarkıyla dahi gönül ve fikir birliğine ulaşabiliyor. Bu sebeple, nasıl ki her Türkiye vatandaşı Zeki Müren değerindeki bir sanatçımızı "Sanat Güneşi" unvanıyla taltif ediyorsa, Azerbaycanlı sanat güneşimiz, ses bayrağımız, bülbül seslimiz Reşid Behbudov'u da öylece taltif etmeli ve onu hem yeni nesle hem de dünyaya tanıtmak için çaba sarf etmelidir. Her

Azerbaycan'ın ünlü ses sanatçısı Reşid Bey Ankara'daki son konserinde.

Azerbaycan sanatçıları Ankara'daki konserlerden birinde. Soldan sağa doğru: Cengiz, Azad ve Reşid Beyler; Sağdan birinci Ahsen Dadaşov'dur.

ATLANTA
13 - 15 mart pazartesi ve çarşamba günü saat 18,45 de
MEŞHUR RUS AZERİ SES SANATKÂRI
RAŞİT BEYBUTOV
VE ARKADAŞLARI
KONSERİ
Fiyatlar: 15 — 12,50 — 7,50 — 5 Lira.

FIBA ORGANİZASYON
SUNAR

Dünyaya Tanınmış Azerbaycan
Ses Sanatçısı

RAŞİT BEYBUTOV

ve

Tar : Aliğa Kulliyev

Kemen : Talat Bekihanov

Def : Azizağa Necefzade

Piyano : Akif Abdullayev

Türk, Reşid'in, "Bakü aziz şehir, mihriban diyar!" şarkısını duyduğunda gözlerinin önüne Bakü sokakları ve oradaki kardeşleri gelmelidir. O, "Ağaçta Leylek, Laleler" şarkılarını okuduğunda, gönüllerimiz bir Azerbaycan toyunda bir Kafkas rakısıyla birleşmelidir. "Nazende Sevgilim'i, Ayrılık" dinlediğimizde muazzam Türk Edebiyatının hazineleri, hüznü şiiirlerimiz, yanık yürekli Fuzulî'miz, Nesimi'miz, aşklarımız, sevgilerimiz, ayrılıklarımız yada düşmelidir. Nerede bir Türk gönlü çarpıyorsa, onun sevinci sevincimiz, hüznü hüznümüz olmalıdır.

Ben, İstanbul'da bir Türk kıızı, bu satırları yazarken dahi, kulağımda Reşid Behbudov'dan "Laçın" şarkısı ve gönlümde esir Türk yurtlarının yası mevcut. Karabağ'dan gelen bir şehit haberinin yası, gönlümde bu sanat eserinin verdiği hüznü ile bir bütün oluyor sanki.

Neticede; ümidimizi, geleceğimizi bu medeniyet hazineleri ile şekillendirmemiz gerekmez mi? Türk gönlümüzü yastan kurtarmamız ve Reşid Behbudov gibi Azerbaycan'ın bir kudretli evladını, nice büyüklerimizi aleme tanıtarak her Türk'ün gönlünü fethetmemiz gerekmez mi?

Onun için, Nihal Atsız'ın bir beytine atfen, Reşid Behbudov'a hitaben, bir kez daha şöyle son verelim söze:

"Vaktiyle bir Reşid varmış derlerse ne hoş,
Anılmak ile hangi bir ruh olmaz ki sarhoş?"

Dünya döndükçe, ses bayrağın gönderlerimizde dalgalansın Reşid'im! ❀